

Asia: VN/1453/2025

Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Tutkimuslaitos, yliopisto tai korkeakoulu

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman tavoitteena on esittää kasvihuonekaasujen vähennystavoitteen sekä nielujen aikaansaamien poistumien kasvamistavoitteeseen perustuvat keskeiset toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot. LTS-skenaarioissa kuitenkin vain kolmessa neljästä (pl. Suomi edellä) saavutetaan Ilmastolain mukaiset päästövähennystavoitteet vuosille 2030 (-60 %), 2040 (-80 %) ja 2050 (vähintään -90 %). Lisäksi ilmastolain mukainen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2035 mennessä saavutettiin vain Ympäristö edellä -skenaariossa. Näin ollen suunnitelmassa esitetyt skenaariot eivät yhtä lukuun ottamatta vastaa suunnitelmalle asetettuun tavoitteeseen.

Suomen ilmastopaneelin mukaan vuodelle 2035 asetettu kansallinen hiilineutraaliustavoite ja siihen johtava nettopäästöjen (päästöt ja nielut yhteenlaskettuina) vähennyspolku vastaa Suomen oikeudenmukaista osuutta globaalista 1,5 asteen tavoitteen mukaisesta hiilibudjetista. LTS-skenaarioista kolmessa kuilu vuoden 2035 hiilineutraaliuteen on 15–25 Mt CO₂-ekv., eivätkä nämä skenaariot siten ole linjassa 1,5 asteen tavoitteen saavuttamisen kanssa.

Skenaarioihin liittyy monenlaisia oletuksia, jotka ovat alttiita erilaisille epävarmuuksille. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksia eri sektoreihin ei ole juurikaan huomiotu LTS-skenaarioissa. Näin ollen monet oletetut kehityskulut saattavat muodostua haasteellisiksi ilmastonmuutosten vaikutusten lisääntyessä.

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehdoista (suunnitelman luku 3)

LTS-skenaarioissa on haarukoitu toimialakohtaisia kehityksiä erilaisten sosioekonomisten oletusten vallitessa. Skenaarioissa monet oletukset poikkeavat toisistaan ja siten muun muassa energiantuotanto ja -kulutusmäärät, energiantuotantoteknologiat ja kasvihuonekaasujen päästöt ja -poistumat poikkeavat toisistaan. Skenaarioista vain yksi neljästä täyttää ilmastolain mukaisen hiilineutraalustavoitteen, joten kolme haarukoitua etenemisvaihtoehtoa ei täytä suunnitelmalle asetettuja tavoitteita. Skenaarioiden oletuksiin ja toteutumiseen liittyy monenlaisia epävarmuuksia.

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

Luvussa on esitetty menetelminä erilaisia teknologioita ja keinoja, joilla päästöjä voidaan vähentää ja nieluja vahvistaa. Luvussa on tunnistettu, että keskeinen haaste liittyy maankäyttösektorin kasvihuonekaasutaseiden kehitykseen, johon vaikuttaa olennaisimmin metsien käyttö. Tähän liittyen ei kuitenkaan ole esitetty keinoja, joilla hakkuiden määrää voitaisiin säännellä. Jos hakkuiden enimmäismäärä ei ole tiedossa, ei myöskään voida tietää, millaisiksi metsien kasvihuonekaasutaseet muodostuvat.

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Merkittävin keino pienentää maankäyttösektorin nettopäästöjä ja kääntää maankäyttösektori riittävän isoksi nettoineluksi on vähentää hakkuita. Hakkuiden vähentymiseen johtavat toimet (esim. kierto-ajan pidentäminen ja puuston kasvattaminen tiheämpänä) sekä ohjauskeinot (esim. päätehakkuiden järeyskriteerien palauttaminen metsälakiin) tulisivat olla listattuina keskeisiksi menetelmiksi vahvistamaan nielua.

Kuluttajien rooli on mainittu vain kotieläintuotteiden osalta. Kuluttajien valinnat kuitenkin vaikuttavat osaltaan khk-päästöjen vähentämiseen ja vähennyspotentiaalin hyödyntämiseen.

5) Muita huomioita pitkänaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Skenaarioiden toteutumiseen liittyy erilaisia, mahdollisia, taloudellisia, ympäristöön kohdistuvia ja sosiaalisia vaikutuksia. Ympäristövaikutukset ovat oletettavasti vähäisimmät Ympäristö edellä -skenaariossa, jossa ilmastonmuutoksen hillinnässä onnistutaan parhaiten ja metsien käyttö on selvästi alhaisinta ja ympäristövaikutukset huomioidaan kulutuksessa ja tuotannossa. Ympäristö edellä

-skenaario vastaa parhaiten pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustaselvitykseen laaditun kansalaiskyselyn tuloksia puhtaan energiasiirtymän tavoitteista.

Maankäytön ja ilmaston muutoksista aiheutuvat hiilen kuormituksen muutokset vesistöihin tulisi huomioida. Kuormituksen muutokset vaikuttavat prosesseihin vesistöissä ja sitä kautta vesistöihin sedimentoituvaan hiilen määrään ja vesistöistä vapautuvaan CO₂ määrään. RRF-rahoituksella tuetun Bluelakes-hankkeen alustavien tulosten perusteella hyvän ekologisen tilan saavuttaminen vesistöissä edistää myös hiilen pysyvää sedimentoitumista vesistöihin ja vähentää hiilidioksidin vapautumista vesistöistä ilmakehään.

Soimakallio Sampo

Suomen ympäristäkeskus - Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet: johtava tutkija Sampo Soimakallio, erikoistutkija Sampo Pihlainen, erikoistutkija Johanna Niemistö ja hydrologi Markus Huttunen